

5. ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ «УМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ОСВІТИ В УКРАЇНІ»

Демчина Л. І.

к. н. із соціальних комунікацій,

доцент, доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

ДЕМЧИНА Л. І.

РЕФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ДОКУМЕНТНО- ІНФОРМАЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Успішна реалізація стратегічних завдань реформування сучасної вищої документно-інформаційної освіти України потребує фундаменталізації комунікативної складової підготовки кадрів в умовах опанування новітніх інформаційно-комп'ютерних технологій, диверсифікації основних каналів і засобів передавання інформації та знань у сучасному суспільстві. Наразі посилюються тенденції інтеграції та взаємодоповнення документального, інформаційного і когнітивного рівнів соціальної комунікації. При цьому документальна складова, яка забезпечує створення, розповсюдження і використання соціально значущої документованої інформації, передавання її в часі та просторі, залишається одним із найважливіших чинників успішного функціонування інформаційного суспільства та суспільства знань.

Термін «соціальна комунікація» нині по-різному трактують. Незважаючи на те, що він визначений у профільних словниках та енциклопедіях, переважна більшість дослідників частіше користується іншими досить різноманітними назвами, які не так точно відображають суть цього явища. Як правило, специфіку соціальних комунікацій визначають просто як «комунікації», іноді як «масові комунікації». У першому випадку визначення є занадто загальним і не точно відображає особливості цих процесів, наприклад, як виробнича, транспортна комунікації, які є частиною продуктивних сил суспільства. Але це тільки технічні системи, частина механізму виробництва. Соціальна

комунікація – тип взаємодії всередині суспільства, спрямованого на підтримання нею стійкості. Соціальна комунікація – це такий обмін, який забезпечує кооперативну взаємодопомогу, роблячи можливою координацію дій більш складною. Це визначення базується на стійкості соціальних структур, що забезпечується рядом дій часткового й повного взаєморозуміння, яке підтримується день за днем багатьма окремими діями комунікативної природи, і уявлень про систему соціально-комунікаційної діяльності. В іншій назві – поняття соціальних комунікацій значно звужується, бо масові комунікації є їхньою складовою, при цьому далеко не єдиною. Сучасна наука розуміє соціальну комунікацію як процес, завдяки якому ідея передається від джерела до отримувача з метою зміни поведінки, соціальних знань та соціальних установок останнього [2, с. 64].

Категорія «соціальна комунікація» визначається тим, що вона:

- характеризує важливий спосіб реалізації соціальних зв'язків між людьми;
- фіксує умову й універсальний соціально-психологічний механізм взаємодії соціальних суб'єктів, ступінь ефективності якого виявляє себе на всіх рівнях соціокультурної організації суспільства;

- позначає особливий вид мотивованої й цілеобумовленої активності, спрямованої на обмін ідеями, знаннями й досвідом, уявленнями та емоціями, нормативно - ціннісними образами діяльності й поведінки, які пронизують всі сторони образу життя людей [3].

Функціонування соціальної комунікації залежить від злагодженої діяльності професіоналів-посередників, які мають забезпечити зв'язок між документами різних типів і видів та користувачами, які їх потребують. Це дає підстави для розгляду соціальної комунікації як базової сфери професійної і фахової діяльності для широкого кола спеціально підготовлених кадрів, які мають володіти системою загальних і спеціальних документологічних компетенцій, що сприятиме ефективному функціонуванню соціальної комунікації суспільства як єдиної цілісної системи. На цій підставі обґрунтоване об'єктивне існування документально-комунікаційної професії, що

поєднує видавців, книготорговельних та інформаційних фахівців, бібліотекарів, документознавців, музеєзнавців, архівістів.

Соціальна комунікація (СК) в документно-інформаційних науках представлена в єдності її атрибутивної, функціональної і супровідної підсистем. В атрибутивній підсистемі СК належне місце, на наш погляд, має посісти такий суттєвий елемент, як професіонал (професіонал-посередник). У цьому разі атрибутивна підсистема ДК набуває такої елементної структури – «автор – документ – професіонал (професіонал-посередник) – споживач» [1].

Ефективне функціонування системи соціальної комунікації суспільства забезпечується, в першу чергу, узгодженою діяльністю професіоналів (професіоналів-професіоналів) з документостворення, документорозповсюдження, документоопрацювання, документозберігання та документовикористання, що, по суті, відповідає основним компетенціям професійної підтримки «життєвого циклу документа», успішне здійснення якого неможливе без належних супровідних засобів – діяльнісних, фінансових і матеріально-технічних.

Важливою складовою соціальної комунікації є функціональна підсистема, спрямована на досягнення спільної професійної місії – повне й оперативне задоволення інформаційних потреб користувачів за допомогою первинних і вторинних документів різного змісту, типів і видів. У загальному соціально-комунікативному сенсі функціональна підсистема – це, на наш погляд, професійне забезпечення «життєвого циклу документа», яке здійснюється через процеси документостворення, документорозповсюдження, документовідбору, документоопрацювання, документозберігання та документовикористання працівниками редакцій, видавництв, книжкових палат, інформаційних, музейних, архівних установ, тощо.

Уведення до схеми соціальної комунікації супровідної підсистеми свідчить, що якісне функціонування комунікації в цілому та її основних складових, значною мірою залежить від професійного і фахового вміння професіоналів (професіоналів–професіоналів) ефективно застосовувати загальні

і специфічні засоби і методи діяльності, базуючись на відповідних фінансових і матеріально-технічних ресурсах. Це має суттєве значення для визначення загальних і специфічних компетенцій професіоналів (професіоналів-посередників), передбачає включення до складу навчання всіх суб'єктів-професіоналів як загальних, так і специфічних засобів діяльності, здійснюваних за умов певного фінансового і матеріально-технічного середовища.

У процесі навчання надзвичайно важливою є, на наш погляд, ще одна закономірність: усі елементи, підсистеми, а також система соціальних комунікацій загалом у свою чергу потребують відповідного документного супроводження, що забезпечує успішне управління системою, її адаптацію та відповідність зростаючим вимогам зовнішнього середовища. В освітньому сенсі це зумовлює об'єктивну необхідність уведення до навчальних планів підготовки фахівців навчальної дисципліни документально-комунікаційного циклу інтегрований курс під узагальнюючою назвою «Керування документаційними процесами».

Усе вищезазначене дає об'єктивні підстави розглядати систему соціальних комунікацій як базову сферу професійної діяльності широкого кола спеціально підготовлених кадрів, які мають володіти системою загальних і спеціальних компетенцій, що забезпечить реальну інтеграцію і диференціацію всіх основних складових соціальної комунікації в єдину цілісну систему, ефективність її функціонування. Цей науковий висновок підтверджує об'єктивне існування соціально-комунікаційної професії, що поєднує документознавців, інформаційних працівників, бібліотекарів, видавців, журналістів, музеєзнавців, архівістів та ін. як професіоналів (професіоналів-посередників). Професія тут відіграє системоутворювальну роль.

Визнання професійної єдності (цілісності) посередників у системі соціальних комунікацій науково підтверджує той об'єктивний факт, що документознавці, інформаційні працівники, бібліотекарі, видавці, журналісти, музеєзнавці, архівісти – це представники однієї професії. Вони об'єднані єдиною соціально-професійною місією – забезпечити ефективне

функціонування системи соціальних комунікацій через документостворення, документорозповсюдження, документоопрацювання, документозберігання та документовикористання, що по суті відповідає професійній підтримці «життєвого циклу документа» на засадах інтеграції і диференціації. Однак у нашій країні підготовка кадрів для соціальної комунікації первісно була «узаконена» як відносно самостійні освітні спеціальності, віднесених до різних відомств, освітніх напрямів і галузей, які передбачають змістово різну професійну підготовку. На повному етапі їх становлення та розвитку це мало позитивний ефект. Разом із тим різна відомча підпорядкованість споріднених освітніх спеціальностей зумовила їх роз'єднаність та обособленість розвитку – у професійно-практичному, освітньому і науковому аспектах. Така ситуація склалася штучно, оскільки сфера соціально-комунікаційної діяльності має близьке змістове наповнення, що зумовлює інтеграційні процеси в освітній сфері.

Список використаних джерел

1. Демчина Л. Реформування змісту вищої бібліотечно-інформаційної освіти в контексті документологічної парадигми / Л. Демчина // Вісн. Кн. палати. – 2007. – № 3. – С. 28-31.
2. Курбан О. В. Соціальна комунікація в системі сучасного наукового знання [Електронний ресурс] / О. В. Курбан // Інформаційне суспільство. – 2009. – Вип. 10. – С. 64-66. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
3. Соколов А. В. Общая теория социальной коммуникации : учеб. пособ. / А. В. Соколов. – СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2002. – 461 с.